

Κ. Καρυωτάκης, [Είμαστε κάτι...], ΚΝΛ Β΄ Λυκείου, σελ.178

Θέμα: Η αδυναμία των ποιητών να εκφράσουν την εποχή τους και να επικοινωνήσουν με τους άλλους.

Τεχνική: σονέτο.

Στιχουργική: ιαμβικός 11σύλλαβος. Ομοιοκαταληξία σταυρωτή στις δύο πρώτες στροφές, πλεχτή στις δύο τελευταίες. Ωστόσο παρατηρούμε κάποια «χαλάρωση» στην 1^η στροφή: διασκελισμοί (στ. 1-2, 13-14), χασμωδίες (περνάει, ξυπνάει, αντηχάει) και διασάλευση του ιαμβικού μέτρου (στ.2,3,4).

Το ποίημα εκφράζει τον πόνο, την ανασφάλεια, τη δυσκολία προσαρμογής στην πραγματικότητα της ζωής, το αίσθημα του ανικανοποίητου και φυσικά της παρακμής, όπως αυτή εκδηλώνεται σε κάθε πλευρά της κοινωνικής και πολιτικής ζωής.

Σε όλο το ποίημα φαίνεται ο η εικόνα της διάλυσης που χαρακτηρίζει τον ίδιο, αλλά και συνολικότερα τη γενιά του (Είμαστε κάτι: α΄ πληθυντικό πρόσωπο).

1^η ΣΤΡΟΦΗ:

Εικόνα: «ξεχαρβαλωμένες κιθάρες»: κιθάρες που αντί να βγάζουν μελωδικούς ήχους, όπως θα περιμέναμε, δημιουργούν παράφωνους ήχους και στίχους (σαν καδένες).

Το ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο του ποιητή και της γενιάς του

Ο Κ. Καρυωτάκης ανήκει σε μία γενιά που έχει βιώσει εξαιρετικά δύσκολες και επίπονες εμπειρίες: Βαλκανικοί πόλεμοι, Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος, Μικρασιατική καταστροφή, δικτατορία του Θ. Πάγκαλου. Οι εμπειρίες αυτές δημιούργησαν ένα αίσθημα ανασφάλειας απέναντι στην ιστορική πραγματικότητα και οδήγησαν τους νέους ανθρώπους εκείνης της εποχής σε μία δυσπιστία απέναντι στην κοινωνία και στην ικανότητά της να διαμορφώσει σταθερό και ασφαλές περιβάλλον.

Κιθάρες	Ποιητές της εποχής του Καρυωτάκη
α΄ στροφή <ul style="list-style-type: none">ΞεχαρβαλωμένεςΣαν καδένες	<ul style="list-style-type: none">Αδυναμία να λειτουργήσουν ανεπηρέαστοι από το κλίμα της παρακμής και της διάλυσης.Εσωτερική κατάσταση των ποιητών. Αίσθηση διάλυσης, αδυναμίας ανταπόκρισης στο ποιητικό καθήκον.
β΄ στροφή <ul style="list-style-type: none">Απίστευτες αντένεςΧάος, άπειροΝα γρήγορα θα πέσουν σπασμένες	<ul style="list-style-type: none">Οι ποιητές είναι αποδέκτες των μηνυμάτων του καιρού τους. Αντιλαμβάνονται τα αισθήματα, τις ανάγκες της κοινωνίας.Τα μηνύματα είναι καταγιστικά, χωρίς ειρμό, αρνητικής διάθεσης.Οι ποιητές αδυνατούν να

	<p>διαχειριστούν την κατάσταση. Απομακρύνονται από την κοινωνική τους αποστολή και κλείνονται στον εαυτό τους (εσωτερική ποίηση).</p>
<p>γ' στροφή</p> <ul style="list-style-type: none"> • Διάχυτες αισθήσεις • Στα νεύρα μας μπερδεύεται όλη η φύσις 	<ul style="list-style-type: none"> • Κατακερματισμός και διάλυση των ποιητών. Οι αισθήσεις τους δεν αποτελούν μία ολότητα, έχουν διαλυθεί. Κατάσταση αποσυντονισμού. • Οι ποιητές δέχονται και τα κελεύσματα της φύσης για ζωή, ευδαιμονία, για έρωτα και αγάπη, πράγμα που εντείνει την εσωτερική τους σύγχυση.
<p>δ' στροφή</p> <ul style="list-style-type: none"> • Στο σώμα, στην ενθύμηση πονούμε • Μας διώχνουν τα πράγματα • Και η ποίηση είναι το καταφύγιο που φθονούμε 	<ul style="list-style-type: none"> • Η θύμηση του παρελθόντος τους δίνει ένταση στο σωματικό πόνο. Ωραιοποίηση του παρελθόντος. • Η πραγματικότητα πληγώνει τους ποιητές και τους απωθεί. • Οι ποιητές αναζητούν καταφύγιο στην ποίηση, την οποία φθονούν. Ο φθόνος δείχνει την πλήρη αδυναμία να εισέλθουν στον κόσμο της αρμονίας. Κι αυτό γιατί οι ποιητές βιώνουν μία τραγική αίσθηση της εσωτερικής διάλυσής τους. Τους λείπει η ψυχική γαλήνη και ισορροπία.

Διάκριση Συμβολισμού – Νεοσυμβολισμού

Ο **συμβολισμός** (Γαλλία, τέλη 19ου αιώνα) εμφανίζεται ως διπλή αντίδραση τόσο στο ρομαντικό στόμφο και τη ρητορεία όσο και στην παρνασσιακή απάθεια, αντικειμενικότητα και ακαμψία στο στίχο. Επιπλέον, διαφοροποιείται και από το ρεαλισμό και, κυρίως, από το νατουραλισμό, που αρέσκεται στη λεπτομερή περιγραφή του πραγματικού κόσμου και έχει κοινωνικούς στόχους.

Για το συμβολιστή ποιητή, η πραγματικότητα που αντιλαμβανόμαστε με τις αισθήσεις μας, δηλαδή ο εξωτερικός κόσμος, δεν έχει κανένα ποιητικό ενδιαφέρον. Ωστόσο, τα πράγματα αυτού του κόσμου η ποίηση μπορεί να τα χρησιμοποιήσει ως διαμεσολαβητές, ως σύμβολα, για να φτάσει στο αληθινό της αντικείμενο: στην έκφραση ιδεών, ψυχικών ή νοητικών καταστάσεων, συναισθημάτων κτλ. ή μ' άλλα λόγια, στο ασυνείδητο και στο μυστήριο του εσωτερικού μας κόσμου.

Με λίγα λόγια, ο συμβολισμός φέρνει μια επανάσταση στην ποίηση, τόσο στο περιεχόμενο όσο και στη μορφή: το ποίημα δεν έχει πλέον ως στόχο τη μίμηση της φύσης, του εξωτερικού κόσμου ή της πραγματικότητας αλλά τη δημιουργία ενός άλλου, διαφορετικού, ποιητικού κόσμου· εξάλλου, ως προς τα μορφολογικά ή τα δομικά χαρακτηριστικά, οδηγούμαστε μακριά από κάθε περιορισμό, προς τη διάλυση του ποιήματος.

Ο συμβολισμός κάνει την εμφάνισή του στη νεοελληνική λογοτεχνία στα πρώτα χρόνια του 20ου αιώνα, λίγο μετά τον παρνασσισμό. Ο ελληνικός συμβολισμός έχει όλα τα βασικά χαρακτηριστικά του γαλλικού, αν και μπορούμε να πούμε ότι οι Έλληνες ποιητές οικειοποιούνται κυρίως δύο βασικές αρχές του γαλλικού κινήματος:

α) τον υπαινικτικό και υποβλητικό χαρακτήρα της ποίησης, που στρέφει νου και αισθήματα προς την ψηλότερη σφαίρα των ιδεών, β) την αίσθηση του ποιητή (ενδεχομένως και του αναγνώστη) ότι, όταν κάποιος μπορέσει να φτάσει σ' αυτή τη σφαίρα, θεωρεί πλέον την πραγματικότητα ως έναν ταπεινό τόπο μελαγχολίας και απελπισίας.

Όπως στη γαλλική έτσι και στη νεοελληνική λογοτεχνία, ο συμβολισμός έρχεται να απαλλάξει οριστικά την ποίηση από τη φλυαρία και τη μεγαλοστομία του ρομαντισμού αλλά και από την απάθεια του παρνασσισμού. Η ποίηση περνά πλέον σε μια όλο και πιο γνήσια έκφραση του συναισθήματος. Ωστόσο, οι Έλληνες ποιητές υιοθετούν λίγες από τις εκφραστικές καινοτομίες των Γάλλων.

Γύρω στα 1920 κάνουν την εμφάνισή τους ορισμένοι ποιητές βαθύτατα επηρεασμένοι απ' το γαλλικό συμβολισμό, τους οποίους συνήθως κατατάσσουμε στη λεγόμενη ομάδα του νεοσυμβολισμού. Οι κυριότεροι εκπρόσωποι αυτής της ομάδας είναι οι Κώστας Ουράνης, Ναπολέων Λαπαθιώτης, Τέλλος Άγρας, Μήτσος Παπανικολάου, Μαρία Πολυδούρη, Κώστας Γ. Καρυωτάκης, καθώς και ορισμένοι άλλοι ελάσσονες ποιητές.

Όλοι αυτοί, κυρίως στο διάστημα της δεκαετίας 1920-1930, γίνονται συντελεστές ορισμένων ουσιαστικών αλλαγών στο χώρο της νεοελληνικής ποίησης, την οποία ανανεώνουν και θεματικά και μορφικά. Πιο συγκεκριμένα:

- απομακρύνονται και αποδεσμεύονται από την παλαμική μεγαλοστομία και από τον ποιητικό ρητορισμό

- εισάγουν το χαμηλόφωνο και ιδιαίτερα μουσικό τόνο στην ποίησή τους και γίνονται εκφραστές κυρίως τραυματικών συναισθημάτων και ψυχικών καταστάσεων.

Απ' αυτό το κλίμα της νεο-ρομαντικής και ουτοπικής νοσταλγίας ξεφεύγει κάπως μόνον ο Καρυωτάκης, ο οποίος δε γράφει ποίηση ερήμην της ιστορίας και της τραυματικής πραγματικότητας που τον περιβάλλει. Σε αντίθεση με τους άλλους νεοσυμβολιστές, γίνεται εκφραστής αυτής της πραγματικότητας που τη σατιρίζει και τη σαρκάζει. Γι' αυτό και είναι ο κορυφαίος ποιητής του νεοσυμβολισμού.